

Kohtuasi C-388/20

Eelotsusetaotlus

Saabumise kuupäev:

14. august 2020

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Bundesgerichtshof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

23. juuli 2020

Hageja ja kassatsioonkaebuse esitaja:

Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände
– Verbraucherzentrale Bundesverband e. V.

Kostja ja vastustaja kassatsioonimenetluses:

Dr. August Oetker Nahrungsmittel KG

BUNDESGERICHTSHOF

KOHTUMÄÄRUS

[...]

Kuulutatud:

23. juulil 2020

[...]

Kohtuasjas

Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände –
Verbraucherzentrale Bundesverband e. V., [...]

[...] Berliin,

hageja ja kassatsioonkaebuse esitaja,

[...]

versus

Dr. August Oetker Nahrungsmittel KG, [...]

Bielefeld,

kostja ja vastustaja kassatsioonimenetluses,

[...] **[lk 2]**

Bundesgerichtshofi (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) I tsiviilkolleegium tegi [...]

järgmise kohtumääruse:

- I. Menetlus peatatakse.
- II. Euroopa Liidu Kohtule esitatakse järgmised eelotsuse küsimused, millega palutakse tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2011. aasta määruse (EL) nr 1169/2011, milles käsitletakse toidualase teabe esitamist tarbijatele ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 1924/2006 ja (EÜ) nr 1925/2006 ning tunnistatakse kehtetuks komisjoni direktiiv 87/250/EMÜ, nõukogu direktiiv 90/496/EMÜ, komisjoni direktiiv 1999/10/EÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2000/13/EÜ, komisjoni direktiivid 2002/67/EÜ ja 2008/5/EÜ ning komisjoni määrus (EÜ) nr 608/2004 (ELT 2011, L 304, lk 18, edaspidi „määrus (EL) nr 1169/2011“ või „määrus“), artikli 31 lõike 3 teist lõiku ja artikli 33 lõike 2 teist lõiku:
 1. Kas määruse (EL) nr 1169/2011 artikli 31 lõike 3 teist lõiku tuleb tõlgendada nii, et kõnealune säte on kohaldatav vaid toidule, mille puhul on vajalik valmistamine ja antud on valmistamisjuhised?
 2. Kas juhul, kui esimesele küsimusele tuleb vastata eitavalt, on määruse (EL) nr 1169/2011 artikli 33 lõike 2 teises lõigus sisalduva sõnaühendiga „100 g kohta“ mõeldud üksnes 100 grammi toodet toote müümisel või aga – vähemasti ka – 100 grammi valmistoitut? **[lk 3]**

Põhjendused

- 1 I. Kostja toodab muu hulgas müügi pakendis toitu „Dr. Oetker Vitalis Knuspermüsli Schoko + Kekse“ ning müüb seda Saksa turul risttahukakujulises kartongpakendis. Pakendi kitsamal küljel on pealkirja „Toitumisalane teave“ all esitatud energiasisaldus ning rasvade, küllastunud rasvhapete, süsivesikute, suhkru ja soola sisaldus, ja seda esiteks 100 grammi toote kohta toote müümisel ning teiseks 40 grammist tootest ja 60 milliliitrist 1,5% rasvasisaldusega piimast koosnevas valmistoidu portsjonis. Põhivaateväljaks olevale pakendi esiküljele on samuti märgitud energiasisaldus ning rasvade,

küllastunud rasvhapete, süsivesikute, suhkrute, valkude ja soola sisaldus 40 grammist tootest ja 60 milliliitrist 1,5% rasvasisaldusega piimast koosnevas valmistoidu portsjonis.

- 2 Hageja on [...] Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände – Verbraucherzentrale Bundesverband e. V. (Saksamaa tarbijakaitsekeskuste ja tarbijakaitseliitude liit). Hageja hinnangul on viis, kuidas kostja toodet esitleb, vastuolus määruse (EL) nr 1169/2011 toitumisalase teabe portsjonipõhist esitamist käsitlevate sätetega, kuna pakendi esiküljel portsjoni kohta märgitud energiasisaldus ei osuta mitte 100 grammile tootele toote müümisel, vaid 100 grammile valmistoidule.
- 3 Hageja esitas pärast tulemusetut hoiatust hagi, millega palub kohustada kostjat [...] lõpetama äritegevuse käigus toote „Vitalis Müsli“ reklaamimine ja reklaamida laskmine toitumisalase teabe esitamisega portsjoni kohta, nagu on kujutatud [järgnevalt toodud] lisas K2, esitamata lisaks energiasisaldust 100 grammi toote kohta toote müümisel, see tähendab valmistamata toote kohta. **[lk 4]**

TÖÖDOKUMENT

[lk 5]

- 4 Peale selle esitab hageja kulude hüvitamise nõude summas 214 eurot, millele lisandub viivis.
- 5 Landgericht (esimese astme kohus) rahuldab hagi [...]. Kostja apellatsioonkaebus viis hagi rahuldamata jätmiseni [...]. Apellatsioonikohtult menetlusloa saanud kassatsioonkaebuses, mille kostja palub jätta rahuldamata, jääb hageja oma hagis esitatud nõuete juurde.
- 6 II. Kassatsioonkaebuse rahuldamine sõltub määruse (EL) nr 1169/2011 artikli 31 lõike 3 ja artikli 33 lõike 2 tõlgendamisest. Seepärast tuleb enne apellatsioonkaebuse asjas otsuse tegemist menetlus peatada ja esitada ELTL artikli 267 esimese lõigu punkti b ja kolmanda lõigu alusel eelotsusetaotlus Euroopa Liidu Kohtule (edaspidi „Euroopa Kohus“).
- 7 1. Apellatsioonikohus leidis, et esitatud nõuded ei ole kõlvatu konkurentsi vastase seaduse (Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb, edaspidi „UWG“) § 8 lõike 1 esimese lause, § 3 lõike 1, § 3a alusel koosmõjus määruse (EL) nr 1169/2011 artikli 33 lõike 2 teise lõiguga ning UWG § 12 lõike 1 teise lause alusel põhjendatud, ja märkis selle kohta järgmist:
- 8 Kostja kohustus esitada toote pakendi esiküljel lisaks juba olemasolevale toitumisalasele teabele ka toote energiasisaldus toote müümisel saab põhineda üksnes määruse (EL) nr 1169/2011 artikli 33 lõike 2 teisel lõigul, kuid kõnealuse määruse asjaomaste sätete süstemaatilise seosest sellist kohustust lõppkokkuvõttes ei tulene. Toote pakendi kitsamale küljele kantud andmetega – mis ei ole käesoleva vaidluse ese – täidab kostja kõnealuse määruse artikli 30 lõikes 1 sätestatud nõude esitada kohustuslik toitumisalane teave. Pakendi esiküljel (põhivaateväli) esitatud andmed tähendavad seevastu teabe kordamist määruse artikli 30 lõike 3 punkti b tähenduses. Määruse **[lk 6]** artikli 33 lõike 2 teises lõigus on sätestatud, et kui toitainete kogus ja energiasisaldus on kõnealuses korratud teabes väljendatud vaid portsjoni põhjal, siis tuleb energiasisaldust (lisaks) väljendada ka 100 grammi kohta. Seejuures tekkivale küsimusele, kas määruse (EL) nr 1169/2011 artikli 33 lõike 2 teises lõigus sisalduva sõnaühendiga „100 g kohta“ on – nagu leiab hageja – mõeldud 100 grammi toodet toote müümisel või aga – nagu leiab kostja – (ka) 100 grammi valmistoitut, tuleb vastata viimati nimetatud tähenduses.
- 9 Määruse (EL) nr 1169/2011 artikli 31 lõike 3 teise lõigu kohaselt võib energiasisaldus olla esitatud ka valmistoidu kohta, kui – nagu käesoleval juhul – on antud piisavalt üksikasjalik valmistamisjuhised ja teave osutab valmistoidule. Landgerichti (esimese astme kohus) seisukohta, mille kohaselt tuleb „valmistamise“ all selles tähenduses mõista ainult „küllaltki mahukaid tööetappe“ nagu keetmine või kuumutamine, kõnealune määrus ei toeta. Määruse artikli 32 lõiget 2, mille kohaselt väljendatakse energiasisaldus ja toitainete kogus 100 grammi või 100 ml kohta, tuleb lugeda koosmõjus määruse artikli 31 lõikega 3, millest tulenevalt tuleb või võib esitada energiasisaldust toote

100 grammi kohta toote müümisel või valmistoidu 100 grammi kohta. Määruse artikli 33 lõike 2 esimene lõik, mis sisaldab erandit sama määruse artikli 32 lõikest 2, näeb just määruse artikli 30 lõike 3 punktis b osutatud juhtumi puhul – millega on tegemist käesolevas asjas – ette, et toitainete koguseid võib erandina väljendada ka portsjoni kohta, kusjuures portsjoni kaal või maht ei ole tingimata 100 grammi või 100 ml. Sellistel juhtudel tuleb energiasisaldust vastavalt määruse artikli 33 lõike 2 teisele lõigule väljendada nii portsjoni kui ka 100 grammi kohta. Puudub alus tõlgendada sõnaühendit „100 g kohta“ määruse artikli 33 lõike 2 teises lõigus teistmoodi kui määruse artikli 32 lõikes 2, mille kohaselt on lubatud väljendada energiasisaldust ka valmistoidu 100 grammi kohta. **[lk 7]**

- 10 2. Kassatsioonkaebuse rahuldamine sõltub sellest, kas määruse (EL) nr 1169/2011 artikli 31 lõiget 3 ja artikli 33 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et keelatud on reklaamida toitu toitumislase teabe esitamisega valmistoidu portsjoni kohta, nagu seda tehakse käesoleval juhul, esitamata lisaks energiasisaldust toidu 100 grammi kohta toidu müümisel.
- 11 a) Määruse (EL) nr 1169/2011 artikli 30 lõike 1 esimese lõigu kohaselt hõlmab kohustuslik toitumisalane teave toidu puhul, mis – nagu kostja toode – kuulub sama määruse IV peatüki 3. jao kohaldamisalasse (vt määruse artikkel 29), energiasisaldust (punkt a) ning rasvade, küllastunud rasvhapete, süsivesikute, suhkrute, valkude ja soola sisaldust (punkt b). Kõnealused andmed paigutatakse vastavalt määruse artikli 34 lõike 1 esimesele lausele märgistusel samale vaateväljale (määruse artikli 2 lõike 2 punkt k) ning vastavalt määruse artikli 34 lõike 2 esimesele lausele esitatakse andmed tabelina, numbrid üksteise all, kui – nagu käesoleval juhul – ruum võimaldab. Kohustusliku toitumislase teabe esitamise nõuet täidab kostja toote pakendi kitsamale küljele kantud teabega, mis ei ole käesoleva kohtuvaidluse ese.
- 12 b) Kui müügi pakendis toidu märgistus sisaldab – nagu käesoleval juhul – määruse artikli 30 lõikes 1 osutatud kohustuslikku toitumisalast teavet, võib pakendil vastavalt määruse artikli 30 lõike 3 punktile b korrata energiasisaldust koos rasva, küllastunud rasvhapete, suhkrute ja soola sisaldusega. Määruse artikli 34 lõike 3 esimese lõigu punkti a kohaselt esitatakse kõnealused andmed märgistuse põhivaateväljal (määruse artikli 2 lõike 2 punkt l), kuid määruse artikli 34 lõike 3 teise lõigu kohaselt võib andmeid esitada ka määruse artikli 34 lõikes 2 kirjeldatust erineval kujul. Energiasisalduse, rasva, küllastunud rasvhapete, suhkrute ja soola sisalduse kohta pakendi esiküljel esitatud teave, mis on käesoleva kohtuvaidluse esemeks, on selline vabatahtlikult korratav teave. **[lk 8]**
- 13 c) Küsitav on, kas määruse artikli 31 lõike 3 teist lõiku tuleb tõlgendada nii, et viidatud säte on kohaldatav vaid toidule, mille puhul on vajalik valmistamine ja antud on valmistamisjuhised (esimene eelotsuse küsimus).
- 14 aa) Määruse (EL) nr 1169/2011 artikli 31 lõike 3 esimese lõigu kohaselt peavad artikli 30 lõigetes 1–5 osutatud energiasisaldus ja toitainete kogus vastama nende kogustele toidu müümisel. Määruse artikli 31 lõike 3 teise lõigu kohaselt võib

- teave vajaduse korral olla esitatud valmistoidu kohta, kui on antud piisavalt üksikasjalik valmistamisjuhised ja teave osutab valmistoidule. Määruse artikli 31 lõige 3 on peale kohustusliku toitumisealase teabe (määruse artikli 30 lõige 1) kohaldatav ka vabatahtlikult korratava toitumisealase teabe suhtes (määruse artikli 30 lõige 3).
- 15 bb) Vaidluse esemeks olevad andmed energiasisalduse, rasva, küllastunud rasvhapete, suhkrute ja soola sisalduse kohta, mis on kantud pakendi esiküljele (põhivaateväljale), ei ole esitatud mitte toidu kohta toidu müümisel (määruse artikli 31 lõige 3 esimene lõik), vaid on esitatud valmistoidu kohta (määruse artikli 31 lõige 3 teine lõik), nimelt piimaga valmistatud müsli kohta, kusjuures antakse piisav valmistamisjuhised (40 g müslile lisada 60 ml 1,5% rasvasisaldusega piima) ja teave osutab valmistoidule. Apellatsioonikohus leidis eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul õigesti, et Landgerichti (esimese astme kohus) seisukohta, mille kohaselt tuleb „valmistamise“ all selle sätte tähenduses mõista vaid „küllaltki mahukaid tööetappe“ nagu keetmine või kuumutamine, määrus ei toeta.
- 16 cc) Siiski on küsitav, kas määruse artikli 31 lõige 3 teine lõik on – nagu märkis kassatsioonikaebuse esitaja suuliselt kassatsioonimenetluses – kohaldatav vaid toidule, mille puhul – nagu kiirsupid, pudingipulber, lahustuv [lk 9] joogipulber, kastmepulber või küpsetussegud – on vajalik valmistamine ja on antud valmistamisjuhised. Kõnealune küsimus on kohtuasja lahendamise seisukohast oluline, kuna viimati nimetatud tingimus ei ole käesolevas asjas täidetud. Müsli saab valmistada eri viisidel. Seda saab valmistada näiteks piima või jogurtiga, kusjuures piimatoodete rasvasisaldus võib olla erinev; peale selle võib müslile lisada muid koostisaineid, näiteks puuvilja või mett. Küsimusele ei saa anda kahtlusi välistavat vastust.
- 17 (1) Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt tuleneb nii liidu õiguse ühetaolise kohaldamise nõudest kui ka võrdsuse põhimõttega seonduvatest nõuetest, et sellise liidu õigusnormi sõnastust, mis ei viita sõnaselgelt liikmesriikide õigusele õigusnormi tähenduse ja ulatuse kindlaksmääramiseks, tuleb tavaliselt kogu liidus tõlgendada autonoomselt ja ühetaoliselt. Sellise tõlgenduse andmisel tuleb arvesse võtta mitte ainult selle sätte sõnastust, vaid ka sätte konteksti ja asjaomase õigusakti eesmärki (Euroopa Kohtu 21. juuni 2018. aasta otsus Oberle, C-20/17, EU:C:2018:485, punkt 33; 23. mai 2019. aasta otsus WB, C-658/17, EU:C:2019:444, punkt 50).
- 18 (2) Üldise keelekasutuse kohaselt hõlmab „valmistoit“ põhimõtteliselt igasugust toitu, mis on valmistamise teel söödavaks muudetud; seda tuleb piiritleda toidust, mis – nagu puuviljad – on söödav ka ilma valmistamiseta [...]. Ka määruse artikli 31 lõige 3 teise lõigu paiknemist õigusaktis tuleneb, et mõiste „valmistoit“ hõlmab põhimõtteliselt igasugust tarbimisvalmis toitu. Nimetatud sätet sissejuhatav sõnaühend „vajaduse korral“ võib siiski viidata sellele, et sätte ei hõlma kõiki juhtumeid, mil teave osutab valmistoidule. Sätte eesmärki [lk 10] arvestades ei pruugi olla välistatud, et see hõlmab üksnes toitu, mille kohta on

antud valmistamisjuhhis. Määruse põhjenduse 35 kohaselt on kohustuslikku toitumisalast teavet käsitlevate sätete eesmärk võimaldada eri suurusega pakendites olevaid tooteid võrrelda. Keskmise tarbija kõnetamiseks ja oma teavitava eesmärgi täitmiseks peab toitumisalane teave olema lihtne ja kergesti arusaadav (vt määruse põhjendus 41). Kui toitu saab valmistada eri viisidel, ei luba tootja antud valmistamisjuhise kohaselt valmistatud valmistoidu kohta esitatud energiasisalduse ja toitainete koguste andmed üldjuhul võrrelda asjaomast toitu teiste tootjate samasuguse toiduga. Energiasisalduse ja toitainete koguste piisav võrreldavus võib sellistel juhtudel tagatud olla ainult juhul, kui teave on esitatud toidu kohta toidu müümisel. See võib toetada järeldust, et energiasisalduse ja toitainete koguste kohta esitatud teave ei või sellistel juhtudel osutada valmistoidule, vaid peab osutama toidule toidu müümisel.

- 19 d) Juhul kui esimesele eelotsuse küsimusele vastatakse eitavalt, tekib küsimus, kas määruse artikli 33 lõike 2 teises lõigus sisalduva sõnühendiga „100 g kohta“ on mõeldud üksnes 100 grammi toodet toote müümisel või aga – vähemasti ka – 100 grammi valmistoitu (teine eelotsuse küsimus).
- 20 aa) Määruse (EL) nr 1169/2011 artikli 32 lõike 2 kohaselt väljendatakse artikli 30 lõigetes 1–5 osutatud energiasisaldust ja toitainete kogust 100 grammi või 100 ml kohta. Määruse artikli 33 lõike 1 punkt a näeb ette, et peale selle võib artikli 30 lõigetes 1–5 osutatud energiasisaldust ja toitainete kogust väljendada ka tarbijate jaoks kergesti äratuntava portsjoni ja/või tarbimisühiku kohta, tingimusel et portsjoni või tarbimisühiku suurus on märgistuses kindlaks määratud ning pakendis sisalduvate portsjonite või tarbimisühikute arv on teatavaks tehtud. Määruse artikli 33 lõike 2 esimeses lõigus on sätestatud, et [lk 11] erandina artikli 32 lõikest 2 võib artikli 30 lõike 3 punktis b osutatud juhtudel energiasisaldust ning toitainete kogust ja/või XIII lisa B-osas sätestatud võrdluskoguste protsenti väljendada vaid portsjoni või tarbimisühiku põhjal. Vastavalt määruse artikli 33 lõike 2 teisele lõigule väljendatakse sellistel juhtudel energiasisaldust 100 g või 100 ml kohta portsjoni või tarbimisühiku põhjal.
- 21 bb) Määruse (EL) nr 1169/2011 artikli 33 lõike 2 esimese lõigu kohaselt võis kostja käesoleval juhul, mil tegemist oli energiasisalduse ning toitainete koguste vabatahtliku kordamisega vastavalt määruse artikli 30 lõike 3 punktile b, väljendada toitainete koguseid vaid portsjoni põhjal. Peale selle võis ta toitainete kogust – mida ta ka tegi – väljendada ka valmistoidu portsjoni kohta, kuna määruse artikli 33 lõike 2 esimene lõik on kohaldatav nii juhul, kui teave on esitatud toidu kohta toidu müümisel (määruse artikli 31 lõike 3 esimene lõik), kui ka juhul – millega on tegemist käesolevas asjas –, kui teave on esitatud valmistoidu kohta (määruse artikli 31 lõike 3 teine lõik). Kostja esitas toitainete koguse käesoleval juhul samuti „vaid“ valmistoidu portsjoni kohta; sellega ei ole vastuolus, et märgistuses määras ta portsjoni suuruseks „= 100 g“.
- 22 cc) Seega oli kostja määruse (EL) nr 1169/2011 artikli 33 lõike 2 teise lõigu kohaselt kohustatud väljendama energiasisaldust 100 g või 100 ml kohta portsjoni või tarbimisühiku põhjal. Kostja esitas ka energiasisalduse valmistoidu portsjoni

kohta ja määras märgistuses portsjoni suuruseks „= 100 g“. Siiski on küsitav, kas kostja täitis selle teabe esitamisega ühtlasi ka oma kohustuse esitada energiasisaldus „100 g kohta“. See oleks nii vaid siis, kui määrase artikli 33 lõike 2 teises lõigus sisalduva sõnauhendiga „100 g kohta“ oleks – nagu leiab kostja – [lk 12] mõeldud vähemasti ka 100 grammi valmistoit ja mitte üksnes – nagu leiab hageja – 100 grammi toidu toidu müümisel. Ka sellele küsimusele ei saa anda kahtlusi välistavat vastust.

- 23 dd) Vastust sellele küsimusele ei tulene sätte sõnastusest ega paiknemisest õigusaktis. Seepärast saab küsimusele vastata ainult toitumisalase teabe eesmärgist lähtudes.
- 24 (1) Määruse põhjenduse 35 esimeses lauses on märgitud, et selleks, et oleks lihtsam võrrelda tooteid eri suurusega pakendites, on otstarbekas siduda toitumisalane teave edaspidigi kohustuslikus korras kogusega 100 g või 100 ml ning vajaduse korral lubada täiendavaid portsjonipõhiseid andmeid. Eri suurusega pakendis toodete võrdlemise võimaldamiseks võiks olla kohane esitada toote energiasisaldus toote müümisel, mitte energiasisaldus teatava valmistamisjuhise kohaselt valmistatud portsjoni põhjal. On võimalik, et vaid energiasisaldus toote müümisel võimaldab toodet võrrelda teiste tootjate toodetega, nagu oli liidu seadusandja eesmärk. Ilmselt ei saa tooteid omavahel võrrelda valmistootte portsjoni kohta esitatud toitainete koguste põhjal, kuna valmistamisjuhise annab iga tootja enda äranägemisel. Siiski ei ole põhimõtteliselt tagatud, et toitumisalane teave 100 grammi või 100 ml kohta toidu müümisel, mis võimaldab eri tootjate tooteid omavahel võrrelda, sisalduks kohustuslike andmete hulgas või oleks märgitud pakendi esiküljele. Nii kohustuslik kui ka vabatahtlik toitumisalane teave võib olla esitatud nii toidu kohta toidu müümisel kui ka valmistoidu kohta. Peale selle ei pea kohustuslik teave paiknema põhivaateväljal, vaid võib olla esitatud ka mõnel muul vaateväljal. [lk 13]
- 25 (2) Teiselt poolt nähtub määruse põhjendusest 41, et keskmise tarbija kõnetamiseks ja oma teavitava eesmärgi täitmiseks peab toitumisalane teave olema lihtne ja kergesti arusaadav ega tohi tarbijat eksitada. Sellest võib tuleneda, et muude lubatavate andmete esitamine teistel vaateväljadel, mis võib olla tarbija jaoks eksitav, ei või suruda kohustuslikku toitumisalast teavet tagaplaanile. Tarbijat võib eksitada, kui valmistoidu portsjoni kohta esitatud energiasisalduse kõrvale on märgitud energiasisaldus valmistamata toidu 100 grammi kohta [...]

[...]